

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Corollarium præcedentis doctrinæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

centi modos eos abire compellat. Sed his brevitatatis causa prætermittis, respondeo distinguendo Majorem, Principium meriti intrinsecum, & se habens per modum causæ formalis, concedo Majorem. Principium meriti purè extrinsecum, & se habens per modum causæ efficientis moralis, aut finalis, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem; Incarnatio seu Christus fuit principium meriti SS. Patrum, intrinsecum & formale, nego Minorem. Purè extrinsecum, & se habens per modum causæ efficientis moralis, aut per modum causæ finalis, concedo Minorem. & nego

Consequentiam. Licet ergo Christus non potuerit sibi mereri, etiam de congruo, unionem hypostaticam, quia talis unio non est principium purè extrinsecum & esse divinum meritorum Christi, sed etiam intrinsecum & formale, cum sit forma à quo valor meritorius operum Christi desumitur; & quamvis etiam prima gratia justificans non possit cadere sub merito, etiam de congruo, operum præcedentium aut subsequenium; quia hæc est forma meriti constitutiva, & ad illud per modum causæ purè efficientis non comparatur; Incarnatio tamen potuit cadere sub merito antiquorum Patrum, quia Christus non fuit principium seu causa intrinseca & formalis talis meriti, sed extrinseca duntaxat; illud enim solum causavit ad modum causæ efficientis moralis, ut plures existimant, vel ut alii docent, per modum causæ duntaxat finalis, juxta illud ad Roman. 10.

Finis legis Christus ad justitiam omni credenti.

112. Dices, inter principium meriti & præmium non potest esse mutua causalitas in eodem genere causæ: At si SS. Patres meruissent Incarnationem de congruo, fuisset inter ea mutua causalitas in eodem genere causæ efficientis moralis; Incarnatio enim, seu Christus, fuit (ut diximus) juxta plurimum Thomistarum sententiam, causa efficiens moralis gratiæ antiquorum Patrum; & similiter antiqui Patres fuissent causa efficiens moralis Incarnationis, si illam de congruo meruissent; Ergo &c.

113. Sed negatur sequela Minoris, ad cujus probationem dicendum est, hoc inter meritum de congruo, & meritum de condigno, reperiri discrimen; quod meritum de congruo, cum nullum inducat debitum justitiæ, non est causa efficiens moralis ejus cujus est meritum, sed potius dispositiva & materialis; meritum verò de condigno, cum debitum justitiæ inducat, rationem causæ, efficientis moralis habet: unde si SS. Patres de condigno meruissent Incarnationem, fuisset inter ea mutua causalitas in eodem genere causæ efficientis moralis; ex eo verò quod meruerint eam de congruo, solum sequitur mutua causalitas in diverso genere causæ: Incarnatio enim, seu Christus, qui in genere causæ efficientis moralis fuit principium meriti sanctorum Patrum, in genere causæ materialis, seu dispositivæ, ab illis dependet, quia illi piis & instantibus precibus ac ferventissimis desideriis, ad recipiendum Christum, & obtinendum Incarnationis mysterium se disposuerunt: quæ dispositiones habuerunt rationem meriti de congruo, ut conclusione secundâ declaravimus.

114. Dices rursus: Si Patres antiqui meruissent de congruo Incarnationem, sibi etiam de congruo meruissent primam gratiam: Sed hoc communiter rejicitur ab omnibus melioris notæ Theologis: Ergo &c. Sequela probatur: Qui meretur causam meretur effectum ex ea consecutum; Sed

A primâ gratiâ Sanctorum veteris Testamenti fuit effectus Incarnationis; Ergo si illi meruerint de congruo Incarnationem, sibi etiam de congruo meruerunt primam gratiam.

Respondeo negando sequelam Majoris, ad cujus probationem dicendum, quod quamvis qui meretur causam, mereatur etiam effectum naturaliter & per se ex illa consecutum; tamen effectus non sequatur naturaliter, sed liberè ex tali causa, non est necesse illum qui meretur causam, etiam de congruo mereri effectum. Nam si v. g. aliquis mereretur Paulo primam gratiam de congruo, qui postea mediante hujusmodi gratiâ mereretur Petro conversionem, non propterea diceretur mereri Petri conversionem.

Ad do quod antiqui Patres potuerunt quidem mereri de congruo Incarnationem, quia præsupponebantur habere gratiam, non tamen potuerunt mereri primam gratiam, etiam de congruo, quia ante illam non erant amici Dei, nec consequenter poterant ab eo aliquid de congruo promereri, cum tale meritum fundetur in legibus amicitia, & necessariò præsupponatur gratiam in merente.

S. III.

Corollarium præcedentis doctrina.

EX dictis inferes, B. Virginem, nec meruisse, nec potuisse mereri de condigno, ut esset Mater Dei, bene tamen de congruo.

Prima pars hujus corollarii patet ex supra dictis; in primis enim cum maternitas B. Virginis, utpote ad Christum Deum & hominem terminata, Incarnationem involvat quæ dicta sunt de Incarnatione, de maternitate B. Virginis intelligenda sunt; At supra ostendimus, nec SS. Patres, nec B. Virginem, nec ullam puram creaturam, meruisse de condigno, nec mereri potuisse Incarnationem; Ergo B. Virgo, nec meruit de condigno, nec mereri potuit Dei maternitatem.

Deinde, Maternitas B. Virginis est bonum aliquo modo infinitum, pertinens ad ordinem superiorem gratiæ & gloriæ, nimirum ad ordinem hypostaticum; Unde B. Virgini propter maternitatem Dei, debetur excellentior cultus, quàm cuilibet alteri Sancto propter excellentiam gratiæ, ut notavit D. Thomas 2. 2. q. 103. art. 4. ad 2. Ergo merita B. Virginis, cum essent solum ordinis gratiæ, erant improporcionata respectu talis præmii, subindeque illud de condigno mereri non poterant.

Ad do quod, merita B. Virginis procedebant ex gratiâ adoptionis, quæ ut sic solum respicit inclinatur ad acquirendam beatitudinem, non autem ad promerenda ea quæ sunt ordinis hypostatici, ad quem pertinet maternitas B. Virginis, cum sit circumstantia intrinseca Incarnationis.

Dices primò: Qui meretur de condigno dispositionem ad aliquam formam, videtur etiam mereri ipsam formam; Sed B. Virgo de condigno promeruit illum sanctitatis gradum quo ultimò fuit disposita ad maternitatem Dei, ut docet D. Thomas hic art. 11. ad 3. Ergo pariter meruit de condigno suam maternitatem.

Respondeo primò, negando Majorem, quia contingere potest ut dispositio ad aliquam dignitatem non excedat proportionè virtutis merentis, bene tamen ipsa dignitas; sicut si v. g. ad hoc ut aliquis fieret Rex, requireretur quod haberet

artem bellandi, posset ex seipso eam acquirere, A
quamvis ex seipso dignitatem regiam acquirere
non valeret, sic ergo, quia decebat eam quae allu-
menda erat in Matrem Dei, esse purissimam, &
sanctissimam, potuit B. Virgo hanc suis meritis
condignis acquirere sanctitatis praestantiam, quia
vires ejus, ut per gratiam elevatas, non excede-
bat, non potuit tamen acquirere, seu de condi-
gno promoveri, divinae maternitatis titulum.

Secundo responderi potest, majorem esse vera
de dispositione quae habet necessariam connexi-
onem cum forma recipienda, non vero de illa quae
habet solum connexionem quandam moralem
cum forma. & quae decentiam quandam & con-
gruitatem solum importat. Ille vero sanctitatis B
& puritatis gradus, quem B. Virgo habuit, dum
Filium Dei concepit, non fuit dispositio physica
& ex natura rei connexa cum ejus maternitate,
sed duntaxat moralis & congrua; quia nimirum,
ex suppositione quod Deus decrevit, homo fieri
ex muliere, ex nulla tam congrua, quam ex B.
Virgine, potuisset carnem assumere, ob eximiam
sanctitatem & puritatem qua enitebat. Quo pa-
tro possit quispiam, tamen non mereatur Regis
adventum in urbem aliquam, dici tamen prome-
tenti, ut Rex si eo venturus est, diveriat ad ipsum,
et quod nullus sit tali hospite aptior, veletiam
aque idoneus ad excipiendum Regem, neque
congruentius alibi sit habiturus hospitium.

Dices secundo, Augmentum gratiae est quid
majus, quam maternitas Dei: Sed B. Virgo me-
ruit de condigno augmentum gratiae & charita-
tis: Ergo a fortiori maternitatem Dei. Minor
patet, Major vero suaderet ex illo Lucae 11. ubi
cum mulier quaedam extollens vocem dixisset
ad Christum, Beatus venter quae portavit. *Subera
qua suscipi, subjunxit Christus, Quinimo beati qui
audierunt Verbum Dei. Et respondit illud. Quibus ver-
bis, ut annotat Glossa ibidem, praeposuit Chri-
stus sanctitatem vitae, dignitati Matris Dei. Hinc
Augustinus libro de sancta Virginitate cap. 3.
ait: Beatorum sunt Mariae, percipiendo fidem Christi, qua
concupiendo carnem Christi. Et alibi dicit, quod felici-
tior fuit concipiendo Christum mente, quam ventre.*

Respondeo, negando Majorem, nam esse Ma-
trem Dei est aliquo modo cooperari proxime ad
unionem hypostaticam, ministrando scilicet ma-
teriam proli concipiendae, quae est Deus, ac pro-
inde importat dignitatem quandam infinitam, ut
docet S. Thomas 1. p. qu. 25. art. 6. ad 4. Adde
tamen, quod ipsi B. Virgini loquendo formaliter
fuit magis proficua sua sanctitas personalis,
quam dignitas matris, quia per sanctitatem fuit
intrinsece perfecta per plura dona supernatura-
lia, quod non habuit per maternitatem, nisi cau-
saliter, imo nec physice, sed solum moraliter;
quatenus scilicet congruum erat quod Mater Dei E
haberet praeter ceteris Sanctis plus gratiae & purita-
tis, & hoc est quod voluit Christus Lucae 11. &
Augustinus locis citatis. Adde etiam quod ille
consulto non dixit Mariam fuisse digniorem, vel
nobilioiorem, percipiendo fidem Christi, quam
concupiendo carnem Christi, sed beatiorem; quia
nimirum gratia, per quam Christum mente con-
cepit, cum esset semen gloriae, & radix visionis
beatificae, magis immediate ordinabatur ad ejus
beatitudinem, quam maternitas Dei, quae essen-
tialiter non importat jus & ordinem ad beati-
tudinem, cum Christus potuerit nasci ex femina
peccatrice.

Secunda etiam pars corollarii, quae asserit B.

Virginem de congruo meruisse maternitatem
Christi, ex supra dictis colligitur: Nam meri-
tum de congruo, ut supra ostendimus, fundatur
in legibus amicitiae, secundum quas congruum
est quod amicus amicum exaudiat, quando petit
quae justa sunt; Sed B. Virgo erat inter omnes
magis amica Dei, & alias est valde probabile,
illam instantanter orasse Deum, ut Filium suum mit-
teret in mundum, ad redimendum genus huma-
num a Daemonis & peccati servitute, atque ser-
ventius & instantius quam fecerint alii Patres
antiqui; Ergo congruum fuit ut propter ejus or-
rationes, & desideria, non solum mitteret Deus
Filium suum in mundum, sed etiam ut faceret
illam esse ejus matrem. Unde pulchre S. Bernar-
dus serm. de Aqua ductu. *Sed quomodo noster hic
aqua ductus fontem illum attingit tam sublimem? Quo-
modo potuit, nisi vehementer desideris, nisi fervore de-
votionis, nisi puritate orationis? sicut scriptum est: O-
ratio iusti penetrat caelos. Et quis iustus, si non Maria
justa, de qua Sol iustitiae ortus est nobis? Quomodo ergo
inaccessam attingit maiestatem, nisi pulsando, perendo,
quaerendo?*

Confirmatur, Aliqui ex Patribus meruerunt de
congruo ut Christus ex ipsis originem duceret,
ut supra vidimus de Abrahamo & Davide. Ergo
& de congruo meruit ipsa B. Virgo, quod esset
illius Mater: etenim omne meritum quod conce-
ditur aliis Sanctis, concedendum est B. Virgini,
& in gradu magis perfecto, sicut & in gradu per-
fectiori fuit amica Dei.

Confirmatur amplius: Licet decretum inten-
tivum Christi, & nativitatis ejus ex Virgine, de-
cretum electivum Virginis in Matrem, & meri-
torum ejus praecesserit, ac per consequens ex il-
lius meritis non processerit; decretum tamen
executivum Incarnationis Verbi, posterius fuit
decreto executivo actuum quibus Beatissima
Virgo se disposuit ad maternitatem, Tum quia
quae sunt priora in ordine intentionis, sunt in ex-
ecutionis ordine posteriora; Tum etiam, quia
decreta executiva cum ordine executionis ob-
jectivo commensurantur; actus vero quibus B.
Virgo se ad maternitatem disposuit, in ordine
executionis Christum & nativitatem ejus ex Vir-
gine praecesserit: Ergo licet B. Virgo non me-
ruerit Christum, ut spectantem ad ordinem in-
tentionis, meruit tamen nativitatem Christi ex
seipsa, prout subest ordini executionis, & decre-
to executivo.

Acedunt testimonia SS. Patrum, qui uno ore
fatentur B. Virginem, ob vitae sanctitatem & pu-
ritatem eximiam, meruisse concipere Regem
caelorum & Dominum; Ambrosius enim lib. 2.
de Virginibus: *Maria (inquit) digna exitu ex
qua Dei filius natus cretetur.* Hieronymus de Eustoch.
de Custodia Virginitatis: *Tanta puritate Maria
exitu, ut mereatur effici Mater Filii Dei.* Fortuna-
tus libro de aeternis Gaudiis.

*Virginitas felix, qua partu est digna tonantis,
Quae meruit Dominum progenerare suum.*

Alia similia quam plurima Patrum loca adden-
sat Canisius lib. 2. Mar. cap. 16. quae explicari
nequeunt de merito improprie sumpto, nimi-
rum non ut significat actionem dignam premio,
sed solum coaptationem quandam & correspon-
dentiam unius ad alterum, in qua significatione
canit Ecclesia in benedictione cerei paschalis,
O felix culpa quae talem ac tantum meruit habere Redemptorem! Non, inquam, in hoc sensu haec loca
interpretari possunt, ut contendit Lorca; Tum
quia

110.

111.

123.

quia licet nomen meriti aliquando ita accipiatur, tamen cum ipsum meritum tribuitur vitæ sanctitati, necesse est illud accipere in significatione propria, de qua nunc agimus. Tum etiam, quia plures ex SS. Patribus hoc meritum attribuunt bonis operibus ipsius B. Virginis, ut patet ex verbis D. Bernardi supra relatis; meritum autem quod bonis operibus alicujus tribuitur, accipiendum est in propria significatione.

DISPUTATIO VIII.

De Persona assumente.

Ad questionem 3. D. Thomæ.

Postquam sanctus Doctor quidditatem seu essentiam unionis hypostaticæ, & causas ejus explicavit, incipit agere de duobus extremis ad illam concurrentibus, & primo de Persona assumente, in hac questione; deinde de natura assumpta, in sequenti.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Persona Verbi immediate & proxime terminaverit humanitatem assumptam, ratione subsistentiæ absolutæ & communis, vel ratione subsistentiæ relativæ & personalis?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententiæ, & vera eligitur.

I. **C**ertum est de fide, solam secundam sanctissimæ Trinitatis personam incarnatam esse, ac proinde illam solam terminare ut quod naturam humanam; sed dissentio & controversia est inter Theologos, in assignanda ratione formali primaria terminandi hanc unionem, seu in explicando per quid Verbum primò & formaliter humanitatem terminet, an per subsistentiam absolutam & communem, vel per relativam & personalem? Supponimus enim in Tractatu de Trinitate, præter divinam naturam, & existentiam ejus, quæ est de conceptu illius intrinseco, dari in Deo tres subsistentias relativæ; quia dantur tres personæ, ut fides docet, nec possunt illæ constitui nisi tribus personalitatibus relativis; personalitates autem nihil aliud sunt quam subsistentiæ in natura intellectuali. Supponimus etiã præter subsistentias illas relativæ & incommunicabiles, dari in Deo secundum se considerato, & ut personis & relationibus præintellecto, subsistentiam absolutam & essentialem, per quam natura divina per se subsistit, non quidem incommunicabiliter, eo modo quo personæ, sed communicabiliter. Cujus suppositionis duplex potest assignari ratio. Prima est, quia subsistere ut sic, & ut dicit per se existere, importat perfectionem simpliciter simplicem, subindeque debet competere naturæ divinæ secundum se considerata, & prout personis & relationibus præintel-

lectionibus & personis, operatur ut quod: & vult creat, gubernat, conservat: unde cum operationes non sint nisi subsistentium, Deus ut hinc consideratus debet habere subsistentiam, Quæ omnia in Tractatu de Trinitate latè probata sunt, & ideo hic supponenda, & recolenda, seu breviter prælibanda. His præmissis.

Circa propositam difficultatem triplex versatur sententia. Prima est Durandi in 2. dist. 1. q. 2. existimantis unionem per se & immediate ipsam esse ad subsistentiam absolutam Dei; modicè autem & secundariò ad proprietatem relativam Filii; & ob hanc secundam unionem, quæ personalis est, solam personam Filii fuisse incarnatam de facto. In quam sententiã inductus sum, quia existimavit proprietates relativæ non esse subsistentiam, seu nullas dari in Deo subsistentias relativæ, sed rationem subsistentiæ in Deo esse unicam & absolutam; proprietates vero relativæ solam dare incommunicabilitatem.

Secunda faretur quidem Verbum non terminare primariò unionem humanitatis, ratione subsistentiæ absolutæ, præcisè & absolute sumptæ, ut docet Durandus; sed vult eam terminare primariò ratione subsistentiæ absolutæ, ut modificata proprietate relativæ Filii; ita quod subsistentia absoluta sit ratio formalis terminandi, ipsi vero relatio, seu personalitas Verbi, solum condicio sine qua non: eo proportionali modo, quo potentia generativa in Patre constituitur per essentiam divinam, quæ tamen requirit rationem conditionem, relationem paternitatis, per quam modificatur. Hanc sententiam tribuit Medina, Marfilio, Victoriz, & Soro, eamque sequuntur, qui non distinguunt realiter in creatis subsistentiam ab existentia.

Tertiã, quæ est communis in Schola, D. Thomæ, docet Verbum terminare adæquatè unionem humanitatis, ratione subsistentiæ relativæ, seu personalis, per quam constituitur in ratione personæ, acque distinguitur a Patre, & Spiritu Sancto. Ita Cajetanus, Medina, Nazarius, Alvarez, Aravius, Joannes à S. Thomæ, Cipullus, & alii ex nostris Thomistis, cum quibus.

Dico primò: Ratio formalis & proxima per quam Verbum divinum terminavit humanitatem, non est ipsa subsistentia absoluta & communis, sed personalitas, seu subsistentia relativæ & personalis, per quam constituitur in ratione personæ distinctæ à Patre & Spiritu Sancto.

Probatum primò conclusio ex Concilio Toletano 6. & 11. in confessione fidei, ubi hæc veritas videtur definita, his verbis: *Incarnationem Filii tota Trinitas operata est, quia inseparabilis sunt opera Trinitatis, solus tamen Filius formam verbi accepit in singularitate personæ, non in unitate divina nature, in id quod proprium est Filii, non quod Trinitati commune est.* At si humanitas fuisset primò unita subsistentiæ absolutæ, falsa esset propositio negativa Concilii, quæ docet Filium non suscepisse humanitatem in id quod commune est Trinitati; cum talis subsistentia absoluta, tribus personis communis sit, sicut & natura. Ergo ut veritas dictæ propositionis subsistat, assertendum est, humanitatem non fuisse immediate unitam subsistentiæ absolute communi, sed relativæ & personali, per quam Filius constituitur in ratione personæ distinctæ à Patre & Spiritu Sancto.

Confirmatur ex 6. Synodo generali actione 8. ubi